Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 So. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone Lawndale 4685

LETO—YEAR XVIII. Cena lista je $6.00. Entered as second-class matter January 28, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., četrtek, 30. oktobra (Oct. 30), 1924.

Subscription $6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 256.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

La Follette opozarja na vojno nevarnost.

Požrešni Wall Street snuje nove ekspedicije delavskih in farmarskih sinov v vojaški uniformi v Evropo in druge dele sveta za izterjanje dolgov in finančno koloniziranje, če se mu pravočasno ne izvije iz rok kontrola ameriške vlade. Kako je Wall Street monopoliziral premog in navil cene.

New York, N. Y., 29. okt. — Robert M. La Follette, predsedniški kandidat progresivnih sil, je sinoči na velikem shodu v Brooklynu opozoril ameriško ljudstvo na nevarnost nove vojne, če Wall Street še nadalje obdrži vajeti v Washingtonu. Kandidat je govoril izključno o Wall Streetu, ki kontrolira politično in ekonomsko življenje Amerike.

"Nocoj bom govoril o Wall Streetu", je rekel La Follette, "o dveh skupinah. Prva skupina je J. P. Morgan, ki vlada z zlatom; druga skupina je Standard Oil, ki vlada z oljem. Ti skupini sta Wall Street, ki vlada industrije, finance, banke, velike železniške sisteme in zavarovalninske družbe. Vlada še druge monopole."

La Follette je nato dejal, da nekega bližnjega dne bodo ameriški mladeniči v vojaški uniformi zopet poslani v Evropo in druge dele sveta terjat dolgove wallstreetskih velebankirjev, ako se pravočasni ne ustavi divja gonja Wall Streeta za ekonomsko in finančno koloniziranje sveta.

"Pred eno generacijo se je trdi premog prodajal v New Yorku po $2.75 tona," je nadaljeval govornik. "Tedaj so prišli bankirji Wall Streeta in si podvrgli premogokope in železnice v Pennsylvaniji; konzolidirali so jih v konzolidirali so jih v veliko nekonkurenčno grupo. Osvojili so si tudi sredstva transportacije do morja. Nato so rekli stoterim neodvisnim lastnikom premogokopov: "Prodajte nam vaše premogokope, če ne, ne boste več prodajali premoga. Prodajte nam po naših pogojih, če ne, bodo vaše jame zaprte, ker ne boste dobili železniških tovornih vozov." Neodvisni lastniki so se podali in drug za drugim prodajali jame. Kdor se je uprl, je bil hitro potisnjen ob steno. Naposled je celo polje antracitnega premoga prišlo v pesti štirih železniških družb, ki so bile pod kontrolo Wall Streeta. Takoj nato se je podražila tovornina in rastla je cena premogu. Wall Street je stiskal rudarje, da so morali štrajkati. Sledila je stavka za stavko, toda po vsaki stavki je bila povišana cena premogu za veliko več kot je bila povišana mezda rudarjem. Danes plačujejo ljudje od Virginije do Maina $16 do $20 za tono premoga, oziroma 600 do 800 odstotkov več, kakor je pred eno generacijo. To je monopolska cena. To je dnevni rop odjemalcev, ki morajo imeti premog, toda premog in železnice, ki razvažajo premog, sta privatna last monopolov. Zato imamo tako visoke cene."

SLOVITI POŠTNI ROPAR PRIJET.

Chicago, Ill. — Policija je privedla sem Brenta Glasscocka, o katerem sodijo, da je bil vodja roparske tolpe, ki je oplenila poštni vlak v Roundoutu, Ill., pretečenega junija za dva miljona dolarjev. Z njim so pripeljali tudi njegove mično ženico Avis Glasscock, o kateri sodijo, da je tudi imela prste vmes in sodelovala s svojim možem. Aretirali so ju v sanatoriju v Battle Creeku, Mich., v ponedeljek.

Ko so ju aretirali, so našli policaji pri njiju za $30,000 gotovine in za 50,000 dolarjev biserov in draguljev, kar sta imela spravljeno po kovčkih v najeti razkošni hiši. Bandit je živel zadnjih par let razkošno kot miljonar in menda še slutil ni, da ga zasleduje policija. Za prijetje Glasscocka je poštni urad v Chicagu razpisal 2000 dolarjev, katero vsoto prejmeta policaja, ki sta ga aretirala in privedla v Chicago.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

La Follette je na shodu v Brooklynu opozoril ameriško ljudstvo na nevarnost nove vojne, če Wall Street še ostane na krmilu.

Manever stare garde, da se preiskava volilnih prispevkov zavleče, ni uspel.

La Follettova kampanja kaže precej uspeha.

Denarni magnatje bi na vsak način radi ustavili objavljanje liste davkoplačevalcev.

Kampanja za pivo je ponovno oživela na Vzhodu.

Inozemstvo.

Francosko priznanje sovjetov je razveselilo moskovsko vlado.

Delavska vlada v Angliji ostane do otvoritve parlamenta ne glede na volilni izid.

Mandžurske čete prišle v Peking.

Dva dijaka v Italiji sta posnela Franksov umor v Chicagu.

Prizadevanja za potlačenje davčnega seznama.

Zvezni pravdnik Stone bo odločil, če je objavljanje zakonito.

Washington, D. C., 28. okt. — Zvezni pravdnik Stone je izjavil včeraj, da bo pričel justični department razmotrivati glede objavljanja o plačilu davkov, če je isto postavno ali ne. V svoji izjavi državni pravdnik sicer ni povedal svojega mnenja, dali je prinašanje po časopisju o plačanih davkih zakonito, rekel pa je, da se mu zdi dolžnost justičnega departmenta, da pove svoje mnenje o vprašanju.

V bistvu državni pravdnik podpira mnenje uradnikov z urada za dohodninski davek, da je upravičen dvom, dali je objavljanje zakonito, kajti po novem zakonu glede dohodninskega davka je itak javna inšpekcija pri pregledovanju seznama davkoplačevalcev in vsot, ki so jih plačali.

Zvezni pravdnik Stone pokazuje na dejstvo, da ni nikjer zapisano v zakonih, da bi se smelo objavljati imena davkoplačevalcev v listih in da je kongres iz gotovih vzrokov ponovno sprejel stari zakon, ki določa, da je nezakonito tiskati ali objavljati na kakoršenkoli način, kar ni določeno v zakonu glede dohodninskega davka. Rekel je, da časopisje lahko še naprej objavlja imena in vsote o davkih, ampak na svojo odgovornost. Poizkus da ne bo zato storjen, da bi ne smeli objavljati.

Stone še dalje navaja razne štatute, ki se tičejo dohodninskega davka in pregledovanja ter javnega nadzorovanja, če je bil davek pošteno plačan. V tem ni posebne jasnosti, pa ker je toliko ugovarjanja in prahu radi splošnega objavljanja vsot plačanega davka in oseb, ki bi očividno rade prikrile, koliko so plačale, je Stone obljubil, da se bo justični department potrudil in zaključil, če je objavljanje postavno. Nekateri posamezniki, zlasti "prominentni" davkoplačevalci kar besne, ker je davčni urad dal priliko časopisju, da spravi podatke o davkih v javnost.

VREME.

Chicago in okolica: V petek nestalno. Lahki južnozapadni vetrovi. Solnce izide ob 6:19, zaide ob 4:48.

La Follette neumorno na agitaciji.

ZDAJ SE NAHAJA NA VZHODU.

Pred zaključkom kampanje pojde še na zapad.

Baltimore, Md. — Šest dni manjka še do volilne bitke, a senator La Follette je vzlic njegovi visoki starosti na kampanjskem delu kot prve dni, ko je pričela volilna kampanja. V torek se je zgodaj zjutraj odpeljal od tukaj, da je govoril v torek zvečer v Brooklynu. V sredo zvečer je govoril v Sheneetadyju, danes v četrtek zvečer pa govori v Bostonu. Od tukaj odpotuje zopet na zapad, da govori v Pittsburghu in Clevelandu.

Svojo kampanjo je v tem tednu otvoril z označenjem Coolidga, predsedniškega kandidata stare garde "kot molčečega služabnika sistema", o katerem je rekel, da kontrolira vlado.

Povdarjal je, da stane ameriške konzumente en miljon dolarjev na teden, ker predsednik Coolidge ni znižal colnine na sladkor, dasiravno mu je znižanje colnine pred tremi meseci priporočila tarifna komisija.

Senator La Follette je v poljudni besedi dokazoval, kako se je sladkorni trust "zelo trudil, da je bila povišana colnina na sladkor, da se zniža uvoz sladkorja, zdaj pa izvaja pritisek, da se ne zniža uvoznina.

Preden se je La Follette odpeljal iz Baltimorja, je dejal, da daje pogum za bodočnost, ker podpirajo kampanjo progresivne koalicije širše ljudske mase.

"Kampanja je dokazala marsikaj," ne naglašal senator pred svojim odhodom." Dokazala je, da niso potrebni miljoni dolarjev, da se vodi poštena kampanja v osem in štirideset državah. Drugič, da je nepotrebno nabirati prispevke za volilni sklad pri bogatih korporacijah in individujih, ki seveda pričakujejo izredne usluge, ako je kampanja uspešna, ampak ljudstvo bo samo prispevalo denar, da napreduje stvar, v katero verjame."

Menil je, ako bo zmagala progresivna koalicija, kar je prepričan, da se zgodi, tedaj bo predsednik prvikrat v petdeset letih prisegel, ko nastopi svojo službo, da bi imel kakšne obveznosti napram izrednim privilegijem ali korporacijam in bo lahko izvršil obljube, ki jih je podal in na podlagi katerih je bil izvoljen.

Prokurator države Maryland je določil, da se mora dobiti imena in znesek vsakega, neglede na to, kako majhen je prispevek v La Follettov sklad. Zaradi tega odloka je vsak, ki je kupil vstopnico za na shod od 50c do dveh dolarjev, na vstopnico zapisal svoje ime in naslov.

BOGATIL IZDAJATELJE, SAM UMRL BREZ CENTA.

Troy, O. — V priprosti in nepriazni sobici okrajne ubožnice je umrl nekdaj znani pisatelj Thomas C. Harbaugh v starosti 75 let. Skozi petdeset let je mož pisal povesti za mladino in živel suhoparno in siromašno na Main streetu. Bil je najbolj odličen in pripoznan pisatelj svojega časa, umrl pa je v obupnem uboštvu. Edina romanca v njegovem življenju je bila do tedaj, ko mu je umrla prva ljubica, potem se pa ni ženil.

Živel je kot pozabljen mož in staree, čeprav ga je ljudstvo nekoč smatralo za velikega pisatelja. Kratko pred svojo smrtjo je napravil dražbo še ostalega mu pohištva in prodal vse skupaj za pet dolarjev, kar je ravno zadostovalo, da je lahko plačal vožnjo v ubožnico.

ŽAGA UBILA OČETA IN POHABILA SINA.

Logansport, Ind.—Sedemnajstletnemu Lesterju Kimball je pred tremi leti cirkularna žaga ubila očeta. Padel je bil pod vrtečo se žago. Istotako se je zgodilo v torek mladeniču, ki mu je odrezala obe roki.

FRANCOSKO PRIZNANJE RAZVESELILO SOVJETE.

Francija je brezpogojno priznala Sovjetsko unijo ravno od sedemletnici obstoja sovjetskih republik.

HERRIOT JE BREZJAVIL SOVJETSKI VLADI, NAJ POŠLJE POSLANIKA V PARIZ.

Pariz, 29. okt. — Premijer Herriot je danes prejel Čičerinov odgovor na svojo včerajšnjo brzojavko, v kateri je sporočil brezpogojno priznanje sovjetske vlade s strani Francije. Odgovor, ki izraža veselje sovjetske federacije, se v glavnem glasi, da moskovska vlada takoj imenuje poslanika, ki odpotuje v Pariz. Odgovor so podpisali Kalinin, predsednik izvrševalnega centralnega sveta sovjetov, Rikov, predsednik sveta ljudskih komisarjev in Čičerin, komisar za zunanje zadeve.

Moskva, 29. okt. — Vseruski centralni izvrševalni odbor je včeraj soglasno sprejel resolucijo, v kateri izreka zadovoljstvo, da je Francija končno priznala Unijo sovjetskih republik. Delegacija, ki pojde v Pariz sklepat pogodbo, bo imenovana še danes.

Čičerin je v kratkem govoru naznanil, da je Francija priznala sovjete ravno ob času, ko Sovjetska unija proslavlja sedemletnico svojega obstanka.

"Brzojavka, katero nam je poslal Herriot, znači, da Francija stopa v prijateljske odnošaje ne s carsko vlado, ki je bila sovražnik svojega lastnega ljudstva, marveč z delavskimi masami sovjetskih republik," je rekel Čičerin.

"Slep je, kdor ne vidi v tem koraku Francije velikanske važnosti v naši mednarodni politiki. Francija igra veliko vlogo na evropskem kontinentu in vzpostavitev prijateljskih stikov med francosko in sovjetsko vlado bo imela najvažnejše posledice za vso Evropo in druge dele sveta. Pri pogajanjih s Francijo nas bodo vodili naši cilji, ki so: utrditev svetovnega miru in razvoj prijateljskega razmerja med vsemi narodi v korist delavskih mas vseh dežel."

Pariz, 29. okt. — Francija je včeraj brezpogojno priznala Unijo sovjetskih republik. Priznanje je bilo naznanjeno Rusiji v brzojavki, katero je Herriot poslal včeraj opoldne Čičerinu v Moskvo. Obenem je francoska vlada informirala Združene države in druge velesile o svojem koraku.

Združene države so danes še edina večja sila, ki noče priznati sovjetov. Velika Britanija in Italija sta že v diplomatični zvezi z Moskvo, Japonska se pa zdaj pogaja z Rusijo.

Telegram, ki ga je poslal Herriot v Moskvo, je kratek. Glasi se: "Francija brezpogojno in de jure priznava Unijo socialističnih sovjetskih republik in predlaga, da se takoj izmenjata poslanika".

Poroča se, da bo Jean Herbette, politični urednik in pisatelj, francoski poslanik. Rusija mogoče pošlje Rakovskega kot prvega poslanika v Pariz, a pogajanja bo vodil Leon Kamenev.

POIZKUSNO GLASOVANJE.

Rezultat glasovanja, ki ga vodi Hearstovo časopisje širom Amerike, do 29. oktobra zjutraj:

Coolidge 368,032, La Follette 290,184, Davis 180,576.

Danski zdravnik izumil novo zdravilo zoper jetiko.

Berlin, 29. okt. — Profesor Moellgard, danski zdravnik, je naznanil, da je izmislil novo zdravilo zoper jetiko. Zdravilo je imenoval "sanokrisin". Zdravniška porota, ki je zdravilo preizkusila v danskih bolnišnicah, poroča, da se je nepričakovano dobro obneslo. Danske zdravstvene avtoritete pravijo, da zdravljenje jetike zdaj nastopi novo pot.

Angleška delavska vlada ostane na krmilu.

Delavska stranka je zaključila, da njena vlada ostane v sedlu do otvoritve parlamenta ne glede na rezultat volitev.

London, 29. okt. — Danes je v teku volilna bitka. Kampanja vseh strank je bila zaključena sinoči. Volilni izid bo večjidel znan o polnoči. Laboritje so prepričani, da povečajo število svojih mandatov.

Delavska stranka je imela včeraj konferenco, na kateri je zaključila, da delavska vlada ostane na krmilu do otvoritve parlamenta ne glede na izid današnjih volitev. Novi parlament se otvori 24. novembra. Laboritska vlada predloži kraljev govor parlamentu in pozove druge stranke, naj jo strmoglavijo, če imajo večino.

Glasovito Zinovjevo pismo, ki je bilo objavljeno pet dni pred volitvami, je še vedno glavni predmet razprav in polemik. Energičen protest sovjetske vlade je izpodbil precej vere v avtentičnost pisma. Tudi v laboritskih oficijelnih krogih narašča dvom o istinosti dokumenta. Stvar izgleda, da je je nekdo potegnil MacDonalda na predvečer volitev.

Homatij na Kitajskem še ne bo kmalu konec.

Mandžurske čete prihajajo na pomoč novemu režimu v Pekingu. Japonska poslala čete v Tientsin.

Peking, 29. okt. — General Čangtsolin, glavni poveljnik mandžuskih armad, je poslal več vojaških divisij v Peking na apel kristjanskega generala Fengjuhsianga. Strmoglavljeni pekingski diktator Vupejfu je že poslal večji del svojih čet proti Pekingu in bati se je bojev v bližini mesta. Mnogi Kitajci so se zatekli v inozemsko kolonijo, kjer so na straži čete velesil. Danes poročajo, da je že prišlo do praske med četami Fengjuhsianga in onimi Vupejfuja v Laofi ob pekingsko-tientsinski železnici.

Vest, da je bil Fengjuhsiang umorjen, je neresnična.

Tokijo, 29. okt. — Japonska vlada je odredila, da se pošljejo tri kompanije japonske pehote iz Mandžurije v Tientsinu v svrho zaščite ondotnih japonskih interesov.

Šangaj, 29. okt. — Ameriška mornarica v kitajskih vodah, ki je bila doslej pred Šangajem, je danes nepričakovano dobila povelje, da odrine pred Tientsin. Nekaj novih bojnih ladij pride iz Manile in Guama. To dokazuje, da se je središče kitajske civilne vojne premestilo na sever, v okoliš Tientsina.

Ekonomska pogodba med Turčijo in Francijo.

Carigrad, 28. okt. — Francoska vlada je imenovala poslanca Bouillona za turško stolno mesto Angoro in mu dala za pomočnika generala Moulina, da se pogajata s turško vlado v svrho tesnejših gospodarskih vezi med Francijo in Turčijo. Gre za gospodarske francoske interese na Turškem, protekcijo Sirije in zato dobijo Turki francoski kredit, diplomatično podporo radi Mozula, pravice do pristanišč Allepo in Aleksandretta in dovoljenje, da smejo rabiti bagdadsko železnico.

Turkom je bilo mnogo na tem, da lahko uporabljajo bagdadsko železnico, ki je edini izhod na mozulsko fronto. Železnica vodi skozi Sirijo, čez katero pa ima mandat Francija, zato so Turki morali iskati od Francozov to dovoljenje. Francozi imajo poleg tega v posesti Aleksandretto in bodo dovoljevali, da smejo Turki skozi dotično pristanišče uvažati municijo. Vrhu tega so Francozi dali Turkom pri glasovanju lige narodov, ko je šlo radi Mozula, nekoliko glasov. S to pogodbo je Francija dobila precej kontrole v Turčiji in je za njo velik diplomatičen uspeh. Prizadevala se je za to pogodbo že leta 1921.

PREISKAVA JE UDARILA STARO GARDO.

Senatni odsek nadaljuje preiskavo o republikanskem volilnem skladu vkljub jezi in protestu stare garde.

ZASLIŠANJE V WASHINGTONU IN CHICAGU.

Washington, D. C., 29. okt. — Preiskava o volilnem skladu republikanske stranke se nadaljuje. Kirkland, pravni zastopnik stare garde, je včeraj ponovno zahteval, da odsek vzame v roke La Follette-Wheelerjev volilni sklad, toda senatorja Caraway in Bayard sta odgovorila, da zaslišanje prič ne more biti pretrgano.

Senatorja sta zopet posvetila na Pennsylvanijo. W. L. Mellon, sin zveznega zakladničarja, ki upravlja kampanjski sklad stare garde v Pennsylvaniji, je izpovedal, da je garda v tej državi do danes prejela $620,000 za pobijanje La Follettovega gibanja.

Cyrus H. Curtis, predsednik Curtis Publishing Co. v Philadelphiji, je bil tudi zaslišan. Frank P. Walsh, pravni zastopnik progresivnih sil, ga je natančno izpraševal glede oglasov v pennsylvanskih dnevnikih. V teh oglasih so nesramni napadi na La Folletta. Curtis je dejal, da je njegova kompanija do danes izdala $60,000 za politične oglase in članke.

Iz uradnih izkazov, katere je senatni odsek prejel do včeraj, je razvidno, da je stara garda prejela $2,829,988 do 20. oktobra. To je pa le tista vsota, o kateri se gardi zdi vredno poročati. Na drugi strani znašajo izdatki stare garde $3,450,000 — kolikor poročajo javnosti. V Chicagu je do zdaj izdanih $420,229. Stara garda dalje poroča, da je izdala $15,000 za kampanjo svojih senatorskih kandidatov, $50,000 za kongresne kandidate in $22,585 za govorniško turo podpredsedniškega kandidata Dawesa.

Chicago, Ill. — Senator Borah in Shipstead sta včeraj otvorila nadaljno preiskavo o volilnem skladu republikanske stranke v Chicagu.

VOJNA MED ČIKAŠKIMI KITAJCI ŠE TRAJA.

Chicago, Ill. — Drugim ljudem nepojmljivo sovraštvo, katerega posledica so poboji med kitajskimi naseljniki v Chicagu, je zopet poživelo. Včeraj zjutraj je bila vržena bomba v kitajsko pralnico na 5511 Indiana st., kar je povzročilo veliko poškodbo na opremi in malone uničilo bližnjo grocerijsko trgovino. Pralnico vodi kitajska družba Šiu, katere glavni lastnik in neki drugi Kitajec sta spala v pralnici, a ni bil nobeden poškodovan.

Policaj, ki je stal v bližini pralnice, je videl velik avtomobil z dvema Kitajcema, ki se je ustavil ravno pred prostorom, kjer je pozneje eksplodirala bomba. Bližal se je prostoru in sedel na avtomobil, da zasleduje Kitajca, ki sta se hitro odpeljala. Ravno ko je zavozil mimo prostora, se je zgodila eksplozija, ki je vsled zračnega pritiska strla šipe v njegovem avtomobilu. Pok eksplozije je bil tako močan, da je zbudil vse prebivalce miljo naokoli.

PASTOR SE JE PREGREŠIL Z LIBERALNIM TOLMAČENJEM SV. PISMA.

Madison, Wis. — Dr. G. E. Hunt, pastor prezbiterijanske cerkve, bo moral opustiti svojo duhovniško službo, ker je preliberalno razlagal svojim faranom sveto pismo. Navzel se je bil tudi modernističnega mišljenja po razpravah med njimi in fundamentalisti v New Yorku in obtožili so ga heresije. Na obdolžitve in poziv, naj službo pusti, je odgovoril s pismom javnosti, kar je nazadnjaško duhovščino še bolj razkačilo. Dr. Hunt ima veliko število faranov za sabo in se ne boji iti na cerkveno sodišče.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 31-24) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PATRIJOTJE SO GOSPODJE IN NE DOBIČKARJI.

Zanimiv je začetek obravnave, pri kateri nastopa vlada kot tožiteljica proti Dohenyjevim interesom, da jim iztrga velike oljne rezerve na Ells Hillsu, katere jim je dal bivši tajnik za notranje zadeve mr. Fall.

Advokatom Dohenyjevih interesov so se vlile skoraj solze po licu, ko so z milim glasom pripovedovali, da so gospodje pričeli izkoriščati oljne rezerve izgolj patrijotizma, ne pa zaradi profitarstva.

Zagovor se je ravnotako slišal, kakor če bi se mačke zagovarjale pred živalskim sodnim stolom, da love miši, ker žele pomnožiti miši in jim žele visoko starost.

Temu zagovoru manjka še nekaj! Kaj? Advokatje naj dodajo, da je gospode to požrtvovalno in patrijotično delo pripravilo na beraško palico in bati se je, da bodo morali na stara leta prosjačiti miloščino, da se skromno prežive.

Precej nesramnosti mora posedovati človek, da izreče po senatnih preiskavah in vpričo javnosti znanih in dognanih faktov, da se je transakcija z mornariškimi rezervami na Ells Hillsu izvršila izgolj patrijotizma, ko se je Doheny svoječasno sam izrazil, da mu prinese sto miljonov dolarjev dobička.

Harding-Coolidgeva administracija je prevzela posle in takrat je vlada imela dve veliki oljni rezervi: Elk Hills in Teapot Dom. V zemeljskih plasteh so ležale ogromne oljne rezerve, da služijo ameriškemu ljudstvu v kasnejših letih, ko naravno olje postane bolj redka prikazen. Oljni rezervi sta bili proglašeni pod prejšnjo administracijo za nedotakljivi, ker so kapitalisti že stegali svoje grabežljive roke po njih.

Štiri leta je gospodarila stara republikanska garda! Kaj ima danes vlada? Nekaj tožb in izjave advokatov, da se je vse to zgodilo izgolj patrijotizma.

Čuden je res te vrste patrijotizem in občudovanja je vredno gospodarstvo stare republikanske garde.

V Wall Streetu hvalijo te vrste patrijotizem, kajti tam je bilo že odnekdaj načelo, da je tisti patrijotizem največ vreden, ki veliko nese.

Tudi z gospodarstvom so v Wall Stretu zelo zadovoljni. Tam je že od nekdaj veljalo za vzorno gospodarstvo, ako so naravni zakladi, transportna sredstva in industrije prihajale pod njegovo kontrolo. Ako bi z oljem prišle še vodne sile pod nadzorstvo Wall Streeta, tedaj bi gospodje, ki so nastanjeni v nebotičnikih na tej ulici vriskali veselja in hiteli izjavljati in zatrjevati, da takega vzornega gospodarstva še ni bilo, odkar je Krištof Kolumb odkril Ameriko.

Tudi Doheny in Sinclair sta zadovoljna s takim gospodarstvom in mu ne oporekata. Ampak ameriško delovno ljudstvo ni zadovoljno s takim patrijotizmom, še manj pa s takim gospodarstvom, ker je v nevarnosti, da mu "patrijotični" miljonarji slečejo še srajco s telesa in odnesejo rjuho s postelje ne zaradi tega, da pomnože svoje miljone, ampak ker koprne po patrijotičnih činih.

Čudna so pota Gospodova, a še bolj čuden je patriotizem miljonarjev, ki stezajo svoje roke po zemeljskih zakladih, po ljudski lastnini. Mogoče te vrste patrijotizem odpre ljudstvu oči, da pride toliko hitreje volilni dan, ko ljudstvo z glasovnico zdrobi moč velike denarne mošnje.

Ruski revolucijski balet "Zlato tele".

V državnem opernem gledališču v Moskvi se bo v kratkem vršila premijera prvega revolucijskega baleta z imenom "Zlato tele". Balet ima pet dejanj, libreto zanj je napisal V. Rjatzov, glasbo pa je zložil mladi komunistični komponist Korbenko. Snov baleta obravnava borbo dela s kapitalom. Prva slika nas pelje v temelj zlatega teleta, kamor dero ljudje, da bi si pridobili zlata. V gneči jih mnogo pogine in samo nekaterim se posreči odtrhniti nekoliko drobcev zlata od krone malikove. Druga slika predstavlja vas. Stoletja dela so izpremenila ljudi v stroje, kateri obdelujejo zemljo. Naenkrat se pojavi odposlanec "Zlatega teleta" in pokaže kmetom zlato. Nastane preobrat. Kmetje se vznemirijo in ostavljajo poljsko delo ter odhajajo v tvornice, da bi si tamkaj zaslužili zlata. Tretja slika nas pelje v fabriko, kjer buče stroji in kjer živi lastnik tovarne v največjem razkošju. Za tvorničarjevo mizo sede tisti, katerim se je posrečilo odkrhniti drobce zlata od krone zlatega malika. Četrta slika predstavlja upor strojev in uničenje tvorničarjevega razkošja, pobeg kapitala pred množico in končno zmago delavcev. V petem dejanju vdere revolucijonarna množica v tempelj zlatega teleta, kjer vse razbije in pogazi. Malika sežge. Kapital je končnoveljavno poražen in posledica delavske zmage je blagostanje delavskega razreda. — Ruski listi pišejo, da pomeni ta balet v ruski baletni umetnosti pravcato novost in napovedujejo popoln prevrat na polju dosedanjega oderskega plesnega življenja.

Republikansko-demokratska garda je zastavila pot naprednim silam z Wall Streetom.

To se zgodi dne 4. novembra, če bo ljudstvo prav volilo.

SLIKE IZ NASELBIN.

Mellen, Wis. — Sorodnikom, znancem in prijateljem po Ameriki javljamo, da smo pokopali sestro Marijo Gerovac, članico naše S. N. P. J. Izgubila je svoje življenje še mlada, v starosti 35 let. Bila je ustreljena s samokresom trikrat, da ni mogla ni besede spregovoriti in ostala na mestu mrtva. Pokojnica je bila pri svoji mladi sestri v Iron Mountainu, Mich., katero je prišla obiskat. Življenje ji je vzel neki Josa Žaja dne 9. oktobra, pokopali pa smo jo 14. oktobra v Mellenu, Wis.

Za pokojno sestro smo priredili lep sprevod, za kar zlasti hvala pokojnice bratu Juriju Jeliču, ki se je mnogo trudil. Isto hvala društvu št. 401 S. N. P. J., katero je darovalo lep venec; sestri Luci Frkovič za venec in ravno tako Mariji Devčič ter družini Dantili.

Pokojnica je bila dobra članica in zapušča v tej zemlji tri brate in dve sestri, v stari domovini pa staro mater in sestro. Lahka ji bodi črna zemlja. Žalujoči ostali njeni bratje Fred, George in Peter in sestri Kate in Ana.

Rojaki, varujte se ljudi, ki se ne znajo vladati in so pripravljeni za peni ubiti drugega človeka. — **Društvo št. 409.**

Chisholm, Minn. — Zopet se bliža dan odločitve — četrti november. Mislim, da ga danes ni človeka v Ameriki, da bi se ne zanimal za to odločitev. Posebno zanimivo pa je, ker bodo vsi dobro misleči delavci stali skupaj in dali svoje glasove za kandidate, ki jih je postavilo ameriško organizirano delavstvo. Leta in leta so se vse napredne organizacije trudile, da bi mogle spraviti skupaj ameriško delovno ljudstvo v veliko organizacijo. Ravno to leto se je posrečilo odtrgati ameriško delavstvo od kapitalističnih strank, ker delavstvo je videlo, da so dosedanje kapitalistične demonstracije pokazale svojo nesposobnost, da bi vladale stomiljonsko ameriško ljudstvo.

Ameriški organizirani delavci so skupno postavili svoje kandidate, ki vedo, da bodo sposobni vpostaviti nov družabni red, v katerem ne bo ameriško siromašno delavstvo izkoriščano. Zato skupno agitirajmo, da zmagamo v tej bitki in s s tem pomagamo za boljši uspeh ter pometemo gnilobo iz Washingtona.

Spodaj so označena imena kandidatov, katera bodete imeli na minnesotskem volilnem listku:

Za predsednika — La Follettovi elektorji.

za zveznega senatorja — Magnus Johnson.

Za državnega governorja — Floyd B. Olson.

Za podgovernerja — Emil E. Holma.

Za državnega tajnika — Sule Stageberg.

Za državnega blagajnika — Carl Berg.

Državni pravdnik (attorney general) — Thomas V. Sullivan.

Železniški in skladniški komisar (R. R. and warehouse commissioner) — A. S. Smith.

Za zveznega kongresnika — William L. Cars.

Za najvišje sodišče — Wm. A. Anderson in Thomas Fraser.

Za kongresnika (State Representative) 60. distrkta — G. F. Peterson in A. R. Olson.

Za komisarja okraja St. Louis — W. L. Murphy.

Pozivljam rojake v državi Minnesoti, ki imate volilno pravico, da greste vsi na volišče dne 4. novembra in oddaste svoje glasove kmečkim in delavskim kandidatom. Priporočam pa vam, da si dobro zapomnite imena naših kandidatov in ne boste po pomoti dali križec kakemu drugemu nasprotnemu kandidatu. Časa imate dovolj na volišču, da pregledate volilno listo. — **F. Klun.**

Chisholm, Minn. — Gre za koristi občine Chisholma. Mislim, da tukajšnji prebivalci še niso pozabili, da so podpisali peticijo, da organiziramo mesto iz vasi. Jeklarski trust je proti tem podpisom, ker s tem mu je prekrižan načrt, ko je mislil anektirati precej zemlje izpod Chisholma.

Če ne bodo volilci skupno storili tega, za kar so se podpisali, in sicer v kratkem času, bodo podpisi zaman, zakaj stvar se že predolgo vleče. Res imajo prebivalci za zagovornika Josepha Austina, ki je dober advokat, ampak stvar traja že preveč časa, zato se upravičeno lahko bojimo, da nam bodo upi splavali po vodi. Ni treba verjeti vsega, samo dejstva naj nas prepričajo. Advokat Austin res pravi, da se bo obravnava spet pričela v novembru, ali tega ne vemo, če se bo ali ne. Zato pa, ker ne vemo, bi morali bolj natanko vleči na ušesa, kaj se godi okoli nas. Treba se bo organizirati gospodarsko in politično.

Upoštevajmo torej na Chisholmu kakor drugod, da med nami mora obstojati gospodarska, socialna in politična organizacija, drugače bodo gospodje nemoteno nastopali proti nam, kakor nas pač učijo izkušnje. — **Joseph Ule.**

Waukegan, Ill. — Težko se človeku dozdeva, ko se pripravlja složiti nekaj primernih vrstic za priobčitev v listu Prosveta. Čitatelji priljubljenega nam lista so se začeli zadnje zelo zanimati za vse novice, naj že bodo iz naselbin, društvene, znanstvene ali politične. Glede zadnjih bi bilo potrebno se malo več pomuditi, vendar sedaj ni moj namen, ker moj dopis se tiče društvenih zadev.

Da se čitatelji mojega dopisa preveč ne vznemirijo, imam pripomniti toliko, da nimam drugega kot domačo stvar. V društvenih zadevah smo pri nas zelo aktivni v tej sezoni za prireditve veselic i[illegible]. Seveda je aktivnost članstva pri nekaterih društvih zelo pomanjkljiva. Ni več tistega duha, na dušenja kakor je bilo pred leti. Vzroka nam za to ni t[illegible] iskati, ker vemo vsi. Razlike med vzroki so velike, če sodimo s te ali one strani. Podobni smo kanitanu, kateri je vodil telo [illegible]tnika za pogrebom umrlega častnika, da bi mu oddali v zadnji pozdrav salve s streli. Pri povelju "streljaj" pa ustreli samo eden. Tako se dogodi včasih pri prireditvah društ. veselic. Pri glasovanju se dvignejo roke, kadar pa je treba pomoči pri delu, takrat je devetindevetdeset opravičb. Nisem zmožen, imam važno opravilo doma in bogvedi kaj še vse. Kadar pa je treba dati poročilo in da ni preveč dobro izpadlo, pa pade dostikrat opazka, da je stvar slabo izpadla.

Treb. je pripomniti le toliko, da si mora članstvo šteti v sveto dolžnost, upoštevati, da je vsako društvo dobro, le toliko časa, dokler se članstvo zanima, da uspeva. Ako začne zanemarjanje pri posameznikih, ni misliti na uspehe.

Narodno podporno društvo Slovenski Sokol priredi dne 1. novembra 1924 svojo običajno vinsko trgatev v S. N. D. v spodnjih prostorih. To je v soboto ob sedmih zvečer. Vabim v prvi vrsti brate Sokole, da se prireditve polnoštevilno udeležite, dalje slovensko občinstvo v Waukeganu in North Chicagu. Pri plesu bo igrala godba M. Steve Francekovič. Izvrstna postrežba in drugo, kar se še ni videlo. Vabim sploh vse Slovence in brate Hrvate, ki ste prijatelji telovadbe. Na zdar! — **M. C. Warsek.**

Potrebni koraki za naturalizacijo.

Federalni naturalizacijski urad je priobčil sledeči kratki, ali jako jasni izvleček naturalizacijskih predpisov, vsebujoči **najnovejše določbe:**

Prvi korak. Izjava o nameri (prvi papir). Da se vloži "izjava o nameri" (Declaration of Intention) ali, kakor se že pravi, da se vzame prvi papir, zahtevajo se sledeči predpogoji: Inozemec mora biti belega ali afrikanskega plemena; star mora biti najmanj 18 let; živeti mora v delokrogu sodišča, kjer se mu izda prvi papir.

Postopanje: Inozemec naj si najprej priskrbi in izpolni tiskovino, Form 2213. Ako je prišel v Združene države pred dnem 3. junija 1921 naj se s to izpolnjeno tiskovino poda na sodni urad (Clerk of the Court), ki mu izda prvi papir. **Ako pa je prišel dne 3. junija 1921 ali kedaj po tem dnevu, naj pošlje izpolnjeni formular 2213 najbližjemu zastopniku naturalizacijskega urada; njih naslov je spodaj naveden.** Priča ni treba. Pristojbina znaša $1, ki naj se plača le sodnemu klerku. Ako inozemec ne zna pisati, naj se podkriža. Prvi papir velja za sedem let od dneva, ko je bil izdan.

Drugi korak. Vložitev prošnje za naturalizacijo (drugi papir). Da sme vložiti prošnjo za naturalizacijo, mora inozemec odgovarjati sledečim predpisom: Mora biti belega ali afrikanskega plemena; star mora biti najmanj 21 let; šča, kjer vloži prošnjo, mora biti najmanj 2 leti in največ 7 let star; živeti mora v okraju sodišča, kjer vloži prošnjo mora biti neprenehoma nastanjen v Združenih državah najmanj pet let in v isti državi najmanj eno leto, od dneva vložitve prošnje nazaj računate; imeti mora dve priči, državljana Združenih držav, ki naj priseže ta, da osebno znata o neprestanem bivanju kandidata vsaj za dobo kar ísti živi v dotični državi, in da je isti dobrega moralnega značaja. Ako kandidat ni živel v dotični državi vso predhodno petletno dobo, on mora dokazati svoje bivanje v drugih državah potom teh samih ali potom drugih prič, ki naj osebno prideta na sodišče, ali potom pismenih zapriseženih izjav (affidavits). Ako je treba teh pismenih izjav, se lahko dobi predpisana tiskovina od zastopnika naturalizacijskega urada (Naturalization Examiner), predno se vloži prošnja. Prosilec mora lastnoročno podpisati prošnjo. Zahteva se, da zna govoriti angleški, razen ako ni v stanu govoriti radi telesne hibe ali ako ima homestead na javnem zemljišču. Pristojbina za prošnjo znaša $4, ki naj se plača sodnemu klerku.

Postopanje: Najprej priskrbi si tiskovine Form 2214, bodisi od sodnega klerka, ali od naturalizacijskega urada ali pa od kakega ljudskošolskega učitelja, in izpolni jo skrbno. Za ta formular ni nikake pristojbine in naturalizacijski urad ali ljudskošolski učitelj rad pomaga izpolniti ga. Ko je formular izpolnjen, naj ga kandidat pošlje po pošti ali prinese osebno, **skupaj s prvim papirjem,** na urad naturalization examinerja (zastopnika naturalizacijskega urada), katerega adresa je navedena v formularju. Naturalizacijski urad bo opravil potrebne podrobnosti in obvestil kandidata, kdaj in kje naj se zglasi s pričama v svrho vložitve prošnje za naturalizacijo.

Tretji ali končni korak. — Sodno zaslišanje.

Predno prosilec sme priti pred sodnika v svrho končne rešitve njegove prošnje za naturalizacijo, treba da mine vsaj devetdeset dni po vložitvi prošnje, tekom časa objava o tej prošnji ostane nabita na javni deski v uradu sodnega klerka. Sodišče določi dan, kdaj naj se prosilec zglasi na sodišču v svrho končnega zaslišanja, (final hearing), in obvesti prosilca o tem. Priče morajo tudi biti prisotne ob zaslišanju. Ako sodnik najde, da je prosilec upravičen do naturalizacije, mora ta zapriseči zvestobo Združenim državam in dobi svoje državljansko spričevalo (Certificate of Naturalization) ali "drugi papir". Tiskovine (forms) je dobiti, ako se piše oziroma ide po nje na naturalizacijski urad v Washingtonu (Commissioner of Naturalization), njegove zastopnike (Naturalization Examiners) v spodaj navedenih mestih, klerke naturalizacijskih sodišč, šolske oblasti in na razne organizacije, med temi na Foreign Language Information Service.

Za nadaljne informacije treba obrniti se na Commissioner of Naturalization, Department of Labor, Washington, D. C., ali pa na pristojne okrožne naturalizacijske urade, katerih vodja nosi naslov Naturalization Examiner. Ti uradi se nahajajo v sledečih mestih: Boston — (Post Office Building), Brooklyn (186 Joralemon Street), Denver (Post Office Building), New York City (154 Nassau Street), Portland, Ore. (Post Office Building), St. Louis (Custom House), San Francisco (Post Office Building) in v Federal Buildings sledečih mest: Buffalo, Chicago, Cincinnati, Cleveland, Detroit, Duluth, Houston, Kansas City (Mo.), Los Angeles, New Orleans, Omaha, Philadelphia, Pittsburgh, Providence, St. Paul, Salt Lake City, San Antonio, Seattle. V svoji materinščini pa lahko pišete na Foreign Language Information Service, Jugoslav Bureau, 119 West 41st Street, New York City. — **F. L. I. S.**

NAZNANILO.

Collinwood, O. — Vsem nekdanjim sodrugom in somišljenikom naznanjam, da smo reorganizirali socialistični klub št. 49, J. S. Z. Seje se obdržavajo vsako prvo nedeljo v mesecu ob desetih dopoldne v Kunčičevi dvorani na Waterloo Road. Vabimo vse prejšnje sodruge in somišljenike, ki simpatizirajo s socialističnimi idejami, da se vdeleže prihodnje seje v nedeljo 2. novembra in vstopije v naše vrste ter tako pomagajo v našem boju za ekonomsko in politično svobodo delavstva. — **Jos. Prosteri,** zač. tajnik.

Delavske novice.

(Federated Press.)

Delavski spor končan.

New York. — Spor med dvema unama klobučarskih delavcev — ed Clot Hat and Cap Makers United Hatters' Union — je kon in unija izdelovalcev plaih klobukov in čepic je bila ela nazaj v Ameriško delavfederacijo. Uniji sta si razdedelo. Člani unije United ters bodo lahko delali v tovarza moške in suknena ter ena pokrivala kakor tudi za ke suknene klobuke, dočim bo a unija imela v področju vse čarske in čepičarske izdelke platna ter ženske slamnike in ene klobuke.

Konvencija hobotov.

Cincinnati. — Devetnajsta letkonvencija Mednarodne bratlaginjske zveze, ki je znana "unija hobotov", se otvori novembra v Hot Springsu, . Vse krajevne unije pošljejo egate. Delavske strokovne unihko pošljejo goste. Na dnevm redu zborovanja so razprave nkenih proti vagabundaži, vopravici hobotov, delodobavagenturah, mezdah in delu, rstni pokojnini, brezposelno, izobrazbi itd.

Odgovor na Coolidgevo propagando.

Cleveland. — Unija soboslikarv Clevelandu je razdala 00 letakov, s katerimi poziva vce, naj prihodnji torek voli po svojem prepričanju, ne tako er hočejo delodajalci. "Ako te strahopetci in se bojite denarnih gospodov, tedaj ujte za kandidata Wall reta", se glasi letak.

Letak je odgovor kapitalistom, terorizirajo delavce z grožnja, da bodo zaprli tovarne, če bo Follette izvoljen.

COOLIDGEV MOLK JE DRAG, NJEGOVA BESEDA ŠE DRAŽJA!

Washington, D. C. — (Feder. s.) — Predsednik Coolidge, nd molči, je zelo drag, kadar ori. Lansko leto, ko je bil še redsednik, je računal $250 za govor, katerega je prečital odkritju nekega vojaškega menika v Bridgeporfu, Conn. anizacija dosluženih vojakov, je postavila spomenik, mu je ala govor. Iz hvaležnosti je idge potem, ko je postal sednik, vetiral zakon vojaga bonusa!

APRT, KER JE POVOZIL PSA.

Chicago. — "Tuck", ščene, ki last "odlične" čikaške dame, bil povožen v Winetki. Že to je velik greh za šoferja, a še večker je šofer Japonec in priprost vec. Za njega ni bilo poro, ne izgovarjanja, kakor se o pripeti, ko bogataš ali kak ročeni gospod povozi človeka, pak takoj je moral iti s stražm v zapor, kjer mora čakati sodbo.

Ugrabila sicilijanska dečka sta posnemala Franksov umor.

Rim, 29. okt. — Univerzitetna ka v Siciliji sta čitala o zločiičkaških miljonarskih sinov do manjših podrobnosti. Dijaka 21 letni Simone Amore in 19i Todaro Salvatore. Oba sinobogatih trgovcev.

Izbrala sta si žrtev kakor čika zločinca in sicer 19 letnega a Cailedore, ki je tudi izgin so mislili, da je v rokah lokoji hočejo odkupnino. Dista jeljala svojo žrtev za zisamostana svetega Avgua, kjer pokopavajo umrle pa. Ubila sta ga za zidovi in nelrupo med stoletja stare okjaki v grobnici. Morilca sta zahtevala kot odkupnino o lire, ampak nista čakala in sla.

Eden morilcev se je pojavil tam, er so prinesli starši umorjeneodkupnino, a so ga takoj pri. Zdaj sta oba zaprta.

Ječa na prodaj v — Švici.

Berlin, 29. okt. — "Ječa je na aj". Tako se čita oglas, ki dala v časopise občinska uava majhnega mesteca Meckemgs v Švici. Ker je bila ječa a že več let, je občina sklekda jo proda. V oglasu se čita, ma ječa 6 sob, dobro vinsko in majhen vrt. Privatnost je zajamčena, ker je obdana visokim zidom.

AGITACIJA ZA PIVO NA VZHODU JE POŽIVELA.

V volilni kampanji igra prohibicija veliko vlogo.

New York. — Takoj po volitvah bomo dobili lahko vino in pivo s 2.75% alkohola, ako bodo izvoljeni kandidati, ki obljubljajo, da bodo takoj po izvolitvi odpravili prohibicijo. To je njih že znan in od uvedenja prohibicije sem še vedno prakticiran šlager. Po vsem Vzhodu kandidatje izjavljajo, če so za prohibicijo ali niso in to vprašanje očividno zapostavlja vsa druga politična vprašanja.

Protiprohibiciljoniška liga, ki je zlasti močna po velikih mestih Vzhoda, hoče, da mora prihodnji kongres omiliti Volsteadov zakon. Pa tudi protisalonska liga ne počiva in zahteva, da mora biti prihodnji kongres še bolj suh kot sedanji, torej ne sme biti prilike, da bi bila prohibicija odpravljena.

Nasprotniki prohibicije so bili nekaj časa očividno molčeči, sedaj pa, ko se poživlja boj, opuščajo zahtevo za lahka vina in na svojem programu imajo v glavnem še, da bo zopet dovoljeno izdelovanje piva. Upanja nimajo veliko, da bi mogli še dobiti lahka vina, ker to je baje preveč opojno, pač pa hočejo volilce prepričati, da je pivo neopojno in zato naj ga bodoči kongres zopet dovoli.

To bo menda nekak kompromis med zmernimi suhači in mokrači, da tudi precejšnje število kandidatov, ki so jih imenovali suhači, izjavlja, da bodo v kongresu delali za dovoljenje izdelovanja in vživanja piva. So kajpada nestrpneži, ampak v resnici je velika večina za to, da se dovoli pivo.

Pametni ljudje, ki niso za prohibicijo radi osebnih koristi ali fanatizma, uvidevajo, da bi bilo to tudi čisto pametno, kajti sedanja stroga prohibicija nič drugega kot povzroča, da varijo ljudje doma pivo in si delajo vino kar po svoje. Kršitev zakona je splošna in poleg tega ljudstvo tudi vživa slabšo in bolj nezdravo pijačo, kakor bi jo potem, če bi bil zakon omiljen. Kako si ljudje napravljajo pijačo doma, je zlasti videti v tem, da sedaj prihajajo velike količine grozdja celo v New York in New Jersey iz daljnega Pacifičnega obrežja, kar se to ni nikdar prej vršilo.

Prohibicija ni odpravila niti žgane pijače. Škotska viska po mestih na obrežju Atlantiškega oceana je cenejša in jo je več kakor jo je bilo kdaj prej. Od tam je potem gre mnogo tudi v zaledje in bližnja mesta. Poklicni tihotapci so čedalje pogostejši, ker jim to opravilo nese. Ne samo da dobivajo preko morja škotskega, tudi doma žgejo in znajo že kuhati brinjevec kakor izdelovati vino.

Vsa ta dejstva navajajo agitatorji za omilitev prohibiciljoniškega zakona, ker po njih izjavah sedaj krši postave 90 odstotkov ljudi. To škoduje na javno moralo in povzroča še večjo neposlušnost zakonom. Nastopati so pričeli tudi zdravniki, ki izjavljajo, da 2.75 odstotno pivo ali vino ni opojno.

Vesti iz Jugoslavije.

Samomor mladega dijaka v Ljubljani. Dne 13. oktobra si je s samokresom končal svoje mlado življenje 19letni dijak VI. razreda realne gimnazije, Stanislav Sitar, stanujoč na trnovskem pristanu št. 4. Motiv samomora je popolnoma neznan.

Neprevidno ravnanje s puško. Dne 12. okt. se je odigral v Gabrju pri Dobrovi tragičen dogodek. Dvanajstletni France Zore se je igral z očetovo puško in pri tem tako neprevidno manipuliral, da se je sprožila in je krogla zadela njegovo 17letno sestro v trebuh, sosedo Marijo Japelj, ki je stala v bližini, pa v levo ramo. Težko ranjeno Marijo Zore so prepeljali v ljubljansko bolnico, kjer pa je podlegla poškodbi.

Krvav pretep v Cirkovcih pri Pragerskem. Dne 12. okt. so imeli v Cirkovcih pri Pragerskem, kjer so v pretepanju na nož pravi strokovnjaki, zopet krvav pokolj, pri katerem so kar štirje fantje obležali mrtvi na bojišču, čez 20 pa jih je odšlo z težjimi ali manjšimi ranami.

Tragična avtomobilska nesreča pri Ljutomeru. Ljutomersko polje je 13. oktobra zgubilo Joška Rajha, ki je bil kot gospodarski strokovnjak znan po celi Sloveniji. Kruta usoda ga je v najlepši starosti 50 let, zdravega in polnega življenske sile ugrabila rodbini, ženi in 7 otrokom. Omenjenega dne zvečer se je ranjki peljal s tovarnarjem gosp. Martinušičem iz Murske Sobote v avtomobilu čez Apaško kotlino proti Ljutomeru. Na Lokavškem polju pa se je avto ob pol 11. ponoči na ovinku med hitro vožnjo nenadoma prevrnil, tako da sta Rajh in Martinušič, ki je sam šofiral, padla na polje. Avto se je prevrnil na Rajha, mu popolnoma razbil glavo in odtrgal kos noge. Nato se je avto še enkrat prekopicnil ter obstal na kolesih ves razbit. Rajh je bil takoj mrtev, dočim je Martinušič dobil le lahne poškodbe.

Pismo iz Primorja.

Sežana. — Dne 27. julija t. l. je proslavljalo gasilno društvo v Sežani svojo tridesetletnico. Prireditev se je vršila v obširnem in senčnatem vrtu hotela "Tri krone". Nastopila so razna pevska društva in godba iz Proseka.

Varnostni organi so neprestano vohali, kje bi bilo kaj zanje. Po končanem vzporedu se je vršila prosta zabava. Sežanska godba je igrala za ples, proseška pa se je uvrstila okoli odkazane ji mize. Igrali so razne koncertne komade in za slovo so zaigrali sokolsko koračnico. To pa ni bilo po godu sežanskemu fašistu F. Lukmanu, ki je tekel k fašistovskemu stotniku Menegetiju, ta pa k poročniku kraljevih karabinerjev. Oba supaj sta naskočila proseško godbo kot tolovaja. Eden izmed godcev je ugovarjal, da bi lahko prišli bolj lepo k njim, zato pa ga je dal fašistovski stotnik aretirati.

Vidite, Slovenci, kako smo zatirani. Niti sokolske koračnice ni mogoče več igrati. Tisti sežanski fašist Lukman je povzročil že marsikatero hudo; kriv je tudi, da je oblast ustavila godbeno društvo za eno leto. — **F. K.**

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Milwaukee, Wis. — V listih čitam novice o zverinskih materah, ali le malokdaj o razmerah, ki so jih prignale do takih dejanj. Zakon je zveza med dvema osebama. Ni to nikaka naravna zveza, ker postavili so jo ljudje po svoji domišljiji, kakor je protinaravno, da žena čestokrat v zakonu trpi v ponižanju in revščini. Matere so, ki jim je zakon dobrosrčen in v srečo, ampak teh je malo, veliko jih je, da jim je zakon pekel. Človeški zakon je ponižal dekleta, ki postanejo nezakonske matere. Je žena in mati kot so zakonske matere, ali bedno življenje in sedanji družabni in krščanski nazori družbe jo prisilijo, da se spozabi in postane žrtev nevednosti. Spozabi se in stori zločin, družba pa zakriči in kaže s prstom za njo. Večinoma se to zgodi med revnim slojem, ki so nezakonske matere nepoučene in si ne vedo pomagati, med premožnejšim slojem tega ni.

Nobene žene ali moža ni narava obsodila, da mora živeti z gotovo ženo ali možem ter koliko otrok mora imeti. Današnjo zakonsko vez je spletel človek. Skupno življenje moža in žene ni od nekdaj, žena se je morala že od nekdaj boriti za obstanek človeškega življenja, kot se mora še danes, narava jo je obremenila z velikim trpljenjem, dala pa ji je pravico do človeškega življenja. To je žena izgubila že pred davnimi tisoč leti. Žena igra veliko vlogo v življenju, a je nevedna in brez pravic.

Veliko mater je obtoženih detomorov, ubojev svojih lastnih detet. Na take matere kažejo kot zverinske in brezsrčne ženske. Katere matere pa so to? Ali so to matere iz višje družbe? Ne, to so večinoma revne matere, ki niso dovolj poučene. Kaj naj rečemo temu? Ali je narava prepovedala samo revnim in nevednim ženam, da morajo živeti brez zavžitih dobrot, brez bogastva in pouka. Ne narava, človek sam je tako uredil družbo, da je samo revna mati ubijalka svojega nezakonskega otroka, da je za to kaznovana in poslana v ječo tega itak ničvrednega sveta.

Ali je boljše za matere, ki porode mrtve otroke, ali slabe in pohabljene, kar je krivda prenapornega dela, ki ga je mati morala izvrševati pred porodom za dobrobit kapitalizma. Tu pa ni nihče obtožen krutosti ali detomorov, pa naj zraven umre še mati ali pa ostane bolehna vse svoje življenje. Kdo se zmeni zanjo in jo tolaži v velikih bolečinah? Ne, zasmehujejo jo in preganjajo iz kraja v kraj. Zaslužka ji ne dajo toliko, da bi pošteno živela sebe in svoje dete. Taka mati potrebuje še več usmiljenja in pomoči.

Žena doprinaša velike žrtve človeškemu rodu, ona sama pa nima pravice do svojega otroka, za katerega je vedela le ona sama, ampak hraniti ga mora za tovarne, za topove, revščino in trpljenje, ker to je njena dolžnost.

Sedaj pa pride vprašanje, so li obtoženi umora kralji, cesarji, inkvizitorji in enaki. Ne, ti niso krivi, ki so morili skozi tisočletja. Na račun življenj mladih ljudi so si kupičili bogastvo. Bojevali so se za "domovino" sebi v korist. Bili so obtoženi umora, pognani v ječe, ampak živijo lepo v svojih palačah in sprehajajo se po parkih; uživajo boljšo hrano, skoravno jim ni treba ne kuhati ne čistiti. Uživajo veselje, ko trohne na bojnih poljih kosti tisočev, ki so padli za njih interese. Povrnili so se nekdaj čvrsti fantje, sdaj pohabljeni, bolni, brez doma in sredstev za bodoče življenje. Ali višji gospodi se ne očita ubijalstvo, ampak častitati se ji mora, da lahko dela še dalje tako, sveti oče papež pa blagoslovi orožje. — **Rdeča Veronika.**

Cornwall, Pa. — Od rojaka in člana K. S. K. J. sem prejel pismo z vsebino:

"Dragi prijatelj!

V št. 237 "Proklete" sem čital tvoj dopis o ustanovitvi novega društva S. N. P. J. Mislil sem, da si še katoličan, pa kot se vidi po tvojem dopisu, si odpal od K. S. K. J., od najdražje svetinje, katoliške jednote.

Tvoj zvesti prijatelj Josip Rudman, Wilkinsburg, Pa."

Ne vem, po čem me dragi prijatelj sodi, da sem odpadel od vere. Morebiti zato, ker sem pristopil k S. N. P. J. Ne, prijatelj. Čitaj pravila S. N. P. J. in bolj premisli, kaj pišeš, pa ne boš prejemal odgovorov, kot ti pišem sedaj. V pravilih nikjer ne stoji, da moram odstopiti od cerkve, ali da ne smem hoditi v cerkev, če postanem član. Prosta mi je volja, kakor hočem. Pristopil sem k S. N. P. J., ker bi se rad preskrbel za bodočnost zase in otroke.

Pri društvu nas je že 29 v odraslem oddelku. Nekaj jih hodi v cerkev, nekaj ne. S. N. P. J. ne bo nikogar pohujšala, o tem kriv sodiš. Ona nam da telesno podporo, za dušni blagor pa je naša volja, kakor hočemo sami.

Slišal sem pogovor, ko sem bil še v otročjih letih, ko je oče rekel sinu v nedeljo, da mora v cerkev, ker je nedelja. "Dobro", je rekel sin. "Če moram iti, grem, moram pa ne — boga moliti." To pomeni, da sila ni za nikogar dobra, zato nikomur ne vsiljevati zlasti v takih slučajih. Član sem tudi K. S. K. J., katere ne obrekujem.

Jože ne sodi prav, če misli, da bodo vsi člani S. N. P. J. pogubljeni in bo samo on šel živ v nebesa. Najbrž ne bo tako. Če je sveti Peter res ključar nebeških vrat, kakor pravi verski nauk, bo meni prej odprl vrata kakor Jožetu že radi tega, ker sem tudi jaz Peter in imam prednost, dočim bo Jože bržčas moral malo počakati. Jože naj mi nikar ne zameri, ko pišem to, ampak njemu kakor vsem naj bo v pojasnilo, ki mislijo tako o članih S. N. P. J. Nič bi mu ne škodovalo, ako bi bil tudi on član. Stopil sem v nekatoliško jednoto zato, ker je dobra in dobro nagraduje svoje člane v slučaju potrebe. Ko Jože vpraša delodajalca za delo, ga ne vpraša, če je katolik, nego, koliko plača in kako je delo.

Jednota naj bo nam torej samo za telesno podporo, za dušo pa skrbimo vsak po svoje, kakor vemo, da je nam prav. Priporočam mu tudi, da drugikrat piše bolj dostojno, ker poučiti ga moram, da glasilo naše jednote se zove "Prosveta", pa ne "Prokleta". — **Peter Lukanič.**

Cleveland, Ohio. — Bližajo se zadnji dnevi volilne kampanje, katera je tudi v Ohio zanesla pravi val ljudskega zanimanja. V Clevelandu kot metropoli Ohija je zanimanje za progresivne kandidate naravnost presenetljivo. Vršijo se shodi vsak večer po raznih volilnih okrožjih (wardih) in dvoranah, kateri so vsi dobro obiskani. Velikega pomena bo pa še posebno shod v soboto, dne 1. novembra. Govoril bo v Public Auditoriumu kandidat progresivcev za predsednika, Robert M. La Follette, namreč v isti dvorani, kjer so ga nominirali in je progresivno gibanje dobilo življenje. 5000 sedežev bo oddanih proti vstopnini, da se pokrijejo stroški, drugi bodo prosti vstopnine. Ker pade 1. november ravno na soboto, se nudi vsakemu prilika, da se shoda udeleži. V nedeljo dne 2. novembra se pa vrši konferenca socialističnih klubov J. S. Z. za Ohio v Slovenskem narodnem domu (staro poslopje), na katero so vabljeni tudi zastopniki društev izobraževalne akcije. Ukrepalo se bo, kako zanesti bolj živahno agitacijo po slovenskih naselbinah. Popoldne se vrši ljudski shod v dvorani S. N. D., na katerem bo govoril Maks Hays, urednik "The Cleveland Citizen", kateri je obče znan delavski voditelj v Clevelandu in po vseh Združenih državah. Nastopil bo tudi govornik iz Chicaga v slovenskem jeziku.

Pričakovati je, da se Slovenci v polnem številu poslužijo zadnje prilike in pridejo tudi žene, katere so se letos v tako velikem številu registrirale in imajo priliko seznaniti se s stvarmi, ki jih hočejo izvajati progresivci, ako izvoljeni. Slovenci in Slovenke, vsi na shod v nedeljo 2. novembra v Slovenski dom ob dveh popoldne, da tudi mi pomagamo pri velevažnem boju za poraz korumpiranega sistema, da ameriško vlado zopet postavimo na stališče javnega zaupanja. S tem se ustanove temelji sistematičnemu izboljšavanju javnih institucij in prične graditi nova boljša bodočnost ter se naredi enkrat konec izkoriščanja človeka po človeku. — **Poročevalec.**

Mehiški kmetje ne morejo prodati poklonjene zemlje.

Mexico City. — (Fed. Press.) — Predsednik Obregon je podpisal dekret, na podlagi katerega ne sme biti zemlja, poklonjena kmetom, prodana niti zadolžena v teku desetih let od dneva dobave. Naredba ima namen, preprečiti, da se veleposestniki in zemljiški špekulantje ne polaste zemlje kmetov.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inkorp. 17. junija 1907. v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Culnkar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 1, Box 103, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Železnikar, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, 2408 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa., John Gorišek, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Meson, Ran, Pa., John Grošelj, 14521 Pepper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad, Max Marc, Box 166, Buhl, Minn., za severozapad, Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zaitz, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 6617 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Alič, 3126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
Jožko Ovsenik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Jos. Skuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora, šiger naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in spisi vse vrste je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

KNJIGE

Književne Matice S.N.P.J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred $1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena $2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena $1.00 s poštnino vred.

Zajedalci. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena $1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenezije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naturne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena $1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

Književna Matica

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vseuč. prof. dr. Boris Zarnik:

O bojih v živalstvu.

(Dalje.)

Cela kačja lobanja je prilagojena otrovanju. Zob-strupnik je pritrjen na posebni kosti kockaste oblike, gornji čeljustnici, ki je s prednjim delom temena gibčno zvezana; zavrtiti se more za šestino kroga ali pa ga postavi navpično. Priprava za vzravnanje čeljustnice in zoba-strupnika sestoji na vsaki strani iz dveh koščenih prepon, iz notranje daljše prepone (tvorita jo kost krilnica in nebnica), ki drsi na spodnji strani lobanje v podolžni smeri semtertje, in kosti prečnice, ki se razpenja med krilnico in gornjo čeljustnico ter prenaša podolžno gibanje in je pretvarja v krožno gibanje čeljustnice. Če pogledamo kačjo lobanjo od dolnje strani, opazimo podolžni preponi obeh strani nameščeni v obliki prevrnjene črke **V**, obrnjene z ostjo proti prednjemu koncu, na vsaki strani sedi koso na njih prečnica, ki se vzpenja proti kockasti čeljustnici; cela tvorba ima torej takole obliko:

Tri mišice na vsaki strani vodijo gibanje podolžne prepone. Kadar miruje nosi kača strupnika pritegnjena k nebu; le kadar hoče uklati, se skrčijo mišice, porinejo podolžno prepono naprej in z njo prečnico, ki tišči na čeljustnico, da se zavrti okoli svoje povprečne osi ter se postavi s strupnikom vred navpično.

Preje so mislili, da je ves organ tako prirejen, da se strupnik avtomatski vzravna, kadar kača zazija; toda novejša opazovanja kažejo, da je vzravnanje zoba popolnoma neodvisno od zevanja, nego da je odvisno le od mišic, ki se razprostirajo med lobanjo in kostjo krilnico.

Da se strupnik pritegne k nebu, je pač neobhodno potrebno, saj je tako dolg, da bi kača drugače ne mogla zapreti ust. Da je priprava za vzravnanje strupnika tako mnogostavna, ima svoj vzrok v tem, da je čeljustnica premajhna, da bi bilo na njej mesta za vzravnalne mišice; razen tega ima dvojni vzhod, ki pregibljje čeljustnico, to prednost, da imata dolgi krilnici prostora za silno krepke mišice. Vzravnana čeljustnica stoji zato tako trdno, kot da je stalno v tej legi pritrjena lobanji. Ker je strupnik precej dolg in tanek, se kaj često prigodi, da se krhka zobovina odlomi; toda tudi za ta slučaj je skrbela priroda v naprej: neprenehoma poganjajo novi strupniki na čeljustnici. Za prvim strupnikom je cela vrsta nadomestnih zob. Po gotovem času strupnik izpade in na njegovo mesto se pririne nov zob.

Otrov proizvaja žleza-strupnica, ki leži pod kožo ob straneh glave; obdaje jo podolžna kožnata vez, koje konca sta pritrjena na lobanji. Žleza ima odvodno cev, ki se odpira v usta na prednji strani čeljustnice, baš nasproti gornji odprtini zoba-strupnika. Kadar kača ugrizne, skrči žvekalno mišico, ki pregiblje dolnjo čeljust. Skrčena in radi tega odebeljena mišica pritiska na kožnato vez, ki obdaje strupico. Vez se napne in stisne strupnico od vseh strani, vsled česar izstopi par kapljic strupa skozi odvodnik v zob. Kača ne grize tako kakor sesavec, ki predvsem v spodnjo čeljust žveči, nego ona zaseka gornjo čeljust z zobom-strupnikom nalik cepinu v žrtev. Ker potegne pri tem glavo nekoliko nazaj, zatrga ob enem povzročeno rano; zato nastane v rani pred zobom mala praznina, ki se ulije v njo iz dolnje odprtine strupnika otrovna tekočina. Kača torej ne "piči", ne ubode samo, nego ona, kakor se pravilno izraža narod na Gorenjskem, ukolje.

Sestava kačjega strupa nam je dandanes že precej znana, predvsem po raziskavanjih slavnih francoskih učenjakov Phisalixa in Calmettea. Posebno slednji si je pridobil nevenljivih zaslug za človeštvo, ker je odkril način dobavljanja zdravilne sirotke (serum antivénimeux) proti kačjemu ugrizu.

Kačji otrov je prozorna, malo rumenkasta gosta tekočina grenkega okusa; 60—75 odstotkov je vode, a drugo, torej 25—40% trdna snov, ki je raztopljena v vodi. Če otrov posušimo, t. j. če voda izhlapi, ohrani ostanek vse svoje pogubne lastnosti. Znano je, da namakajo Indijanci in drugi prirodni narodi osti svojih puščic v kačji otrov in orožje ostane leta in leta strupeno.

Pravzaprav ne smemo govoriti o kačjem otrovu, nego le o kačjih otrovih, kajti vsaka kačja vrsta ima otrov nekoliko različne sestave, tudi učinek in posledice teh otrovov so različni. Najhujši je otrov že omenjene indijske naočarke (naja tripudians), one kače s ploščato razširjenim tilnikom, čigar gornja stran nosi risbo slično velikim očalom. Že prostemu očesu komaj vidna množina 8 miligramov suhega strupa zadostuje, da umori odraslega človeka. Suhega strupa egiptovske ščitarke (naja haje) je treba 24 mgr, ameriške žararake (lachesis lanceolatus) 80 mgr, a našega gada (vipera berus) 160 mgr, da nastopi smrt pri človeku. Strup naočarkin je torej dvajsetkrat jačji od gadovega; ker vbrizga naočarka približno 200 mgr. strupene tekočine v rano, a gad le četrti del, zaleže torej indijska kača za osemdeset gadov. Poguben učinek pa ima otrov le tedaj, ako pride med staničevino v telesne sokove; najhujše so posledice, če pride naravnost v kri. Če pa strup zaužijemo, je popolnoma neškodljiv. (Vsaj odraslemu človeku. Opazovali so, da je bila dojenčku, čigar mater je uklala naočarka, mala množina strupa, ki ga je sprejel z mlekom, pogubna.) Učinek je nadalje odvisen od velikosti uklane živali; majhne živali, miši in ptice poginejo že v malo minutah, dočim umori psa ista množina strupa še le po nekaj urah. Razen tega so različne živalske vrste različno občutljive za strup. Da na pr. umorimo zajčka, težkega en kilogram, je treba štirikrat toliko strupa kot za kilogram miši.

Otrov se brzo razširi po telesu. Calmette je cepil podgano na dolnjem koncu repa z naočarkinim strupom ter odrezal minuto pozneje rep na gornjem koncu, pa je bilo že prepozno, podgana je kmalu nato poginila, tako hitro se je razširil strup iz repa v telo.

Po svoji kemični sestavi je kačji otrov raztopina raznih beljakovin, sestoji torej iz snovi, ki so slične bistvenim sestavinam živih bitij sploh. Zovemo jih toksine in ti so strupene beljakovinaste tvarine s podobnimi lastnostmi, kakor jih imajo strupene snovi, ki jih proizvajajo razne smrtonosne glive-cepljivke, povzročiteljice nalezljivih bolezni. Kačji otrov ne sestoji nikdar iz ene same spojine, nego sok strupnice je zmes različnih toksinov. Do sedaj je znanih do deset takih toksinov, kojih vsak ima drugačen učinek. Nevrotoksin, snov, ki jo nahajamo v posebno veliki množini v strupu naočarke, deluje na živčevje, otopi možgane in omrtviči živčne končice v mišicah; zastrupljena žival radi tega ne more več uporabljati svojih mišic in popolnoma odreveni. Hemoragin, ki ga je najti predvsem v otrovu cevozobnih kač, pri gadu in sorodnikih, vpliva na notranjo kožico žil in srkalic (vasa lymphatica) ter povzroča, da ranjeni udi oteko. Na kri delujeta koagulin in hemolizin; prvega vsebuje otrov vseh kač, drugega je pa posebno mnogo v strupu žlebozobnic. Koagulin učinja, da se kri strdi in stame, vsled česar se zamaše žile in se ukine krvni obtok; hemolizin pa raztaplja krvna telesca. Vsled neenake množine teh in drugih toksinov je učinek strupa cevozobnih in žlebozobnih kač zelo različen.

Če ukolje cevozobna kača, klopotača ali žararaka, nastopijo takoj silne bolečine, rana kmalu počrni zaradi strjene krvi; vse sluznice se vnamejo, bolnika muči huda žeja; po nekaj urah izstopi kri v oči in v črevo. Bolniku se počne blesti, jemlje mu sapo, naposled izgubi zavest, dihanje preneha popolnoma; le srce ne otrpne, nego bije še celo nekaj časa po smrti. Če bolnik okreva, se mu povrne zdravje prav polagoma, leta in leta še občuti zle posledice. Časih pa nastopi smrt tudi pri človeku in večjih živalih že nekaj minut po ugrizu, in to tedaj, ako je ranjena kaka večja žila-dovodnica in se ulije strup vanjo. Radi obilega koagulina se kri takoj stame.

Tudi posledice gadovega ugriza kažejo vse očrtane poteze v neprimerno milejši obliki. Strah pred gadovim ugrizom je mnogo preveč pretiran. Odrasel človek skoro brez izjeme kmalu okreva, večkrat mu ugriz ne škodi mnogo bolj kakor sršenov ali škorpijonov. Še celo otrokom je gadov otrov le redkokdaj smrtonosen.

(Dalje prihodnjič.)

Ali veš, kaj trpi veliko število slovenskih delavcev v Ameriki vsled spolnih bolezni, ki so posledica občevanja z vlačugami? Ako ne veš, naroči si knjigo "Zajedalci", katero dobiš pri Knjižovni matici S. N. P. J.

Ivo Šorli:

ZADNJI VAL.

(Dalje.)

Mordeja sem srečal samo enkrat. Zdelo se mi je, da je bil nekako ironičen pri pozdravu njegov nasmeh, a to me ni bolelo. Čeprav mi je zdaj, po tistem njegovem zadnjem posetu, mnogo manj neljub.

Hm, kakor je božja volja! sem pravkar dejal. Toda človeške strasti so strašno gonilo. Morda že ugašajo, a morda tudi še samo čakajo . . .

• • •

Pač še ena nekakšna novica je: Sosed Goree je pod zimo kupil travnik tik Krumpakovega . . . In zdi se, kakor bi mu bil postal mejaš samo zato, da se bosta lahko — pravdala. Zdaj imata že četrti spor. Zadnji se je razvil celo spet v "komisijo" in tudi jaz sem bil pozvan za pričo, čeprav nisem vedel, kaj mi hočejo. Pa sem opazil nekaj, česar prej kot zastopnik nikoli ne; menda prav zato ne, ker sem bil vedno preveč na eni strani. Sodnik je namreč rekel, da takega sovraštva še ni videl, a se po mojem mnenju moti. Goree brezdvomno mrzi na primer mene tudi zato, ker se nisem hotel ž njim prepirati! Dočim je v Krumpaku naposled le našel "svojega moža". In ker je tudi ta s tem zadovoljen, se bratca ne sovražita, ampak sta samo — jezna drug na drugega. To pa je velika razlika, posebno ko jeza ne izključuje celo nekega tihega prijateljstva . . .

Krumpaka sem posvaril, naj bo pameten, ko bo drugače enega ali drugega vrag pobral. A se je le smejal. Čemu naj bi odnehal on, ko je doslej vse pravde izgubil še samo Goree? Pa poti in stroški, ki mu jih nihče popolnoma ne povrne? Ej, saj ni, da bi človek moral sukati vedno le lopato — dovolj časa jo je že in naj jo zdaj pa sin ta čas!

No, da. In naposled, tudi če gre parcela na dražbo, saj se ne pogrezne! Dobi jo drugi, ki jo bo morda ali celo najbrže še bolje obdeloval. K večjemu, da je včasih škoda za otroke. Toda na ta način dobimo pa hlapčevski in pastirski proletarijat, ki ga za svoje gospodarstvo tudi nujno potrebujemo!

V "detajlih" bi človek menda sploh ne smel biti človekoljuben. Glavno je, da imamo že neko skupino, v kateri se posamični kosi razbite celine spet združijo v drugi tvorbi in tam pametno vporabijo. Ta skupina pa je zopet — narod, lastna država, ki samo mora imeti moč, da to in vse drugo v sebi zaokroža. In pa voljo, da vrši svojo visoko dolžnost napram atomom in — molekulom! . . .

XXV.

No, vendar nekaj novega!

V sredo sem prejel pismo od gospe Mahničeve, Stanine matere. Pravi, da je hčerka čedalje bolj "čudna", in da ji dela velike skrbi. Očividno hira duševno in telesno, a niti k zdravniku neče. Premišljevala je na vse strani, kam bi se obrnila po svet in pomoč, ko ji je včeraj povedal znanec, da je videl pretekli teden mene v Ljubljani. Iz tega torej sklepa, da le prihajam od časa do časa tja, čeprav se ne zglasim pri njih! In me zato lepo prosi, naj jo obvestim, če in kdaj pridem spet, ko je izključeno, da bi mogla ona sem. To da bom kot star prijatelj hiše in posebej tudi dekletov gotovo storil, če mi bo le mogoče.

Tisto, da me je kdo videl v Ljubljani, je seveda pomota; ali pa si je dobra gospa nalašč izmislila, ko se me ni upala naravnost povabiti.

Toda to je vseeno — vsekakor sem se takoj odločil, da grem. Poklical sem Katro in ji povedal, da odpotujem popoldne, a se vrnem že v enem ali dveh dneh.

Ali sem mogel odreči? Pomislil sem tudi to, a takoj vedel, da ne bom imel več mirne ure, če in dokler ne grem.

Sicer pa sem se odločil še v jeseni, da se popeljem tu in tam v Ljubljano že radi gledališča, ki mi je bilo vedno prava potreba. Če sklepa doslej nisem izvršil, je bila kriva tudi le moja "zvezanost".

A prav ta omrtvelost me je zapustila, čim sem prebral ta list. Tudi fizično sem čutil, da so odpadle vezi. Trikrat, štirikrat sem se celo pretegnil, da sem se moral še nasmehniti, ko sem se zasačil pri tem.

Toda, kakor da se ne spodobi, mi je ta nasmeh spet zamrl . . . In vse moje misli so bile spet pri Stani . . .

Videl sem jo, gledal naravnost s telesnimi očmi: njen obraz, njene lase, njena usta, najbolj njene oči, te njene velike, divne oči . . . (Povedati moram, da si ljudi, ki sem jih imel kdaj rad, nikoli nisem mogel prav predstavljati; čim pa sem izvedel, da se jim je zgodilo kaj posebnega: da so v nevarnosti ali celo mrtvi, so stali nenadoma živi pred menoj. In to mi je bilo tudi vedno merilo, koliko mi je do koga izmed njih . . . Ah, zdi se mi, da tako žive slike nisem videl še nikoli doslej! . . .)

Ko sem dospel na ljubljanski kolodvor, me je tam že čakala gospa Mahničeva, ki je bila popoldne prejela moj brzojav, da pridem. Povabila me je v voz, toda izstopila nisva pred njenim pravim stanovanjem. Posrečilo se ji je med tem časom, najeti precej daleč proč prazno sobo, kamor je spravila pohištvo za svojo obednico; tu me je sprejela, pač tudi, ker je hotela govoriti z menoj najprej na samem.

"Sploh je nisem obvestila, da pridete. Poročeva, da sva se našla slučajno na cesti," je dejala, ko sva sedla. "Drugače bi bila gotovo huda name!"

"Prav, gospa! In kakšna torej je, pravite?"

"Največ povem, če rečem: mrtva!"

"Kako mrtva?"

"Brez volje, brez moči, brez zanimanja za vse."

"Torej potrta, otožna?"

"Še to ni prava beseda. Potrtost, bi rekla, je še vedno nekako življenje; tu pa ni nobenega! Saj se celo smeje, če nanese prilika; a vidi se ji, da je to zgolj mehaničen smeh. Človeka kar zazebe. Kakor da se iz vsega sveta norčuje! Ali pa . . . ne, kakor sem ženska in mati, porečem rajši, da vsega tega kratkomalo ne razumem. Samo tako nekako bi presodila, da — — — Toda kar vprašala bom: ali niste zapazili tam, da bi se bila v koga prav brezupno — zaljubila? Saj veste, kakšna je — vsa drugačna nego drugi moji otroci . . . Toda to si pravim: kdo pa bi se takega dekleta branil, če vidi, da ga sama mara; posebno tudi, ko prazna ne pojde od hiše. Edino, če bi bil kdo, ki je že vezan . . . Saj je mogoče tudi to, da se drugače pametno dekle zagleda recimo v koga, ki je oženjen . . . "

"Ne, ne, to ni!" sem vzkliknil nehote. Saj mi je bilo zdaj tudi že čisto jasno, kako je ž njo . . . "Zato je gospodična Stana preveč . . . To se pravi: pamet tu ni merodajna; ampak slučajno mi je znano, da je to izključeno! Pač pa sta se zelo vnela zanjo dva mlada gospoda, eden odvetnik, drugi veleposestnik, ki bi bila oba še precej podobna zanjo. Toda ona jima ni dajala niti najmanjšega upanja. Skratka, kar se tiče tega . . . "

"No, ali ni tem bolj čudno, če se tudi katerega teh dveh mladih gospodov ni polastila?" me je prekinila. "Ali ne govori prav to še bolj, da ji mora hoditi nekaj drugega po glavi?"

Spoznal sem, da sem se v svoji zmedi zelo nerodno zaletel. Kakor bi bil pozabil, da nisem na zatožni klopi; ampak častit star mož, pri katerem išče ta gospa sveta in navodil, oziroma pojasnil!

"Hotel sem reči samo, da o kaki tako nesrečni ljubezni že celo ni govora!" sem hitro popravil. "Sicer pa bi tudi jaz mogel kaj uganiti, samo če bi z gospodično sam govoril. Proti temu menda ne bo zapreke?"

(Dalje prihodnjič.)

Gabriel Faure:

Prepad.

Ko je "Marie - Jeanna" opolnoči zapuščala Croix, je našla ob ustju reke razburjeno morje in viharen veter. Ko pa je jel svitati dan, se je morje pomirilo in lov na ribe je bil uspešen. Na tisoče sardin se je že blesketalo na dnu ladje. Štirje ribiči in mornarček, ki so tvorili posadko ladje, so bili zelo veseli. Sedaj odplujejo v Larmor, da prodajo ribe, potem pa se vrnejo v Croix, kjer hočejo preživeti veselo nedeljo.

Le Yves Kerdec, lastnik ladje, je mračen in molči. Ne odgovarja niti vprašanjem mornarjev, ki se skrivoma spogledujejo. Zakaj je tako potrt? Ima denarne skrbi? Lov je bil vendar bogat, redko se je sezija pričela tako srečno. Srčne boli? To je še manj verjetno. Ni še leto dni, ko je poročil Marie - Jeanno, najbogatejšo dedinjo v Lomariji. Kot doto mu je prinesla to lepo ladjo, ki vzbuja povsod zavist in ki ji je v zahvalo dal ženino ime. Ker ne vedo, kaj naj mu reko, sedi vseh pet mož tiho in gleda po morju.

Na vzhodu plameni Belle-Ille v vzhajajočem solncu in po bleščeči gladini drči ladja kot po srebrnem zrcalu.

Ko je "Marie-Jeanna" srečala drugo sardinsko ladjo, se je Yves nenadoma dvignil in zaklical lastniku:

"Hej, Peter, ali voziš naravnost v Croix"

"Ne takoj. A opoldne sem tam."

"Me vzameš seboj?"

"Gotovo."

"Moji ljudje bodo prodajali sardine v Lamorju. Jaz pa moram čim preje domov."

•

Ko je bila v Croixu ura dvanajst, je zapustil Yves Kerdec čoln. Žena ga pričakuje šele v mraku. In prav to ga muči — ali jo najde doma?

Z urnimi koraki je šel po obali, mahnil skozi vasico, ne da bi ga kdo opazil, hitel mimo cerkve in stopil v svojo hišo.

"Hej, Marie-Jeanne!"

Nič odgovora. Ni je ni doma. Yves je udaril s pestjo po mizi in grozeče zaklel. Zapretil je s pestjo proti sliki na steni in zapustil hišo. Zapalil si je pipo in stopil v krčmo.

"Hej, krčmar, prinesite mi žganja!"

"Že nazaj, Kerdec?"

"Da, ne gre nič več."

Da bi se napil poguma, je praznil čašo za čašo, pri tem na ostro opazoval hotel, ki je stal nasproti krčme. Nenadoma je vztrepetal. Vsa rdeča je stopila iz hotela Marie-Jeanne, se ozrla na vse strani, ali je kdo ne vidi, in stekla.

Trenutek kasneje se je prikazal tudi gospod Barmand, slikar iz Pariza, ki je prišel v Croix proučevat morje, in ki ga je Yves že parkrat vozil na svoji ladji.

"Prepričan sem bil, da je tako," je gluho zamrmral. Potem se je negotovo dvignil in šel proti domu.

Žena mu je skočila naproti: "Ti, Yves? Že tu? Kako me veseli!"

"A . . ."

"Je bil lov dober?"

"Da, Marie-Jeanne, izboren — izboren. Kaj pa je tu novega?"

"Nič. Nisem videla nikogar. Kar si odšel, nisem stopila iz hiše."

"A . . ."

"Kaj pa ti je? Kako si bled? Ali si lačen?"

"Ne, nisem lačen. Danes mi ni nič prav . . . svežega zraka bi rad . . . zdi se mi, da sem bolan . . . duši me tu v hiši . . . pojdiva malo vun . . ."

In sta šla.

Stala sta pred strahovitim prepadom. Ribiči mu pravijo "Peklenska luknja". V nočeh brez meseca blodijo tam duše vtopljencev, ki so umrle s težko krivdo na srcu.

"Ne hodi tako blizu, Yves! Strah me je . . ."

Instinktivno mu je prožila desnico, ki jo je trdno stisnil.

"Le mirno, Marie-Jeanne. Sicer pa, ako padem v prepad, me ne izvleče niti satan."

"O, Yves, tako se bojim . . ."

"Zakaj neki? Ako sedaj umrem, ali bi ne bila rešena . . . kot jaz? Ali se bojiš priti v pekel?"

"Tebi se meša. Zakaj to vprašanje?"

"Ne, ne meša se mi. Popolnoma miren sem. Popolnoma miren, kakor vidiš . . . A povej mi: Ali si ničesar ne očitaš?"

"Ne. Prisegam ti."

Pritegnil jo je k sebi in stisnjena zapestja.

"Lažnjivka!"

"Yves!"

"Lažnjivka! Prešestnica! Umri!"

Padla je na koleni: "Da, res je res . . . Kriva sem . . . Odpusti mi . . . "

"Ne, Marie-Jeanne, umreti moraš; umreti takoj. Ne dam ti časa, da pomoliš . . ."

S trdim sunkom je pognal tisočo se, lepo grešnico v črno, vajočo praznino.

Prekrižal se je in odhitel v vas.

"No, gospod Barmand, ali bi danes posetili "Peklenske luknje?" Do večera nimam dela. Seka se bliža in morje bo popolnoma plitvo, lahko bova prodrla v me."

"Prav ljubeznivi ste, Kerdec. Z veseljem pojdem."

"Pojdiva takoj!"

Vedno kramljajoč sta se napotila proti morju. Yves se je šel in se silil smejati. V desetih minutah sta bila oba na robu razdenih pečin in se jela spuščati nizdol.

"Bodite previdni, gospod Barmand! Napačen korak vas vrže v prepad . . . napačen korak in ugubljeni ste!"

"Nikar me tako ne strašite!"

"Čisto sem vam pozabil povedati, da napravite oporoko!"

"Molčite, Yves, bojim se!"

Z globokim smehom se mu je rogal Kerdec:

"Ah, ah! Bojite se. Le poslite na svoje ljubavnosti! Ali umrjete, kaj naj počne Marie Jeanne?"

Te šale so popolnoma zmedle bogega slikarja. Mrzel znoj mu je lil po licih. Pred očmi se mu je zameglilo. Pri imenu Marie Jeanne je zdrznil in noga mu je zdrsnila.

Obvisel je nad pohlepno globino in se z obema rokama oprijel naprej štrleče skale.

"Na pomoč! Na pomoč! Ali omagajo prsti, sem izgubljen!"

"Da, izgubljeni ste. A ne rač najte name, da vas rešim!"

"Kerdec, za božjo voljo!"

"Saj najdete tam doli Marie Jeanneto! Že leži na dnu prepada."

"Morilec!"

Strašno se je razlegal glas na brezdnom.

"Ne, le sodnik. Ko ste mi grabili Marie-Jeanne, ste me ordali vse sreče na zemlji. Vzamem si vaše življenje — pa sva bot!"

"Milost, Kerdec, milost! Moje mi pohajajo, roke spuščajo. Vam dam, če me rešite!"

"Ne!"

"Na pomoč! Na pomoč!"

"Ne kričite tako! Nima pomena. Popolnoma sama sva in razen mene vas ne more rešiti nihče!"

"Milost! Milost!"

Kerdec se ni dal omehčati. S teškim čevljem je odbrenil roke, ki sta se krčevito oklepali skale. Čul je še krik, nato pa udarec človeškega trupla.

Glasno se je zakrohotal . . . Omračil se mu je um . . .

•

Včeraj so mi ga pokazali na veselici v Lacmariji. Sam je šel svojo pot, potiho govoril in se vsenomer križal . . .

"Prosveta" prinaša zanimive vesti vsak dan. Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"?

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Grocerijam, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

REVMATIZEM

Izvrstno "domače zdravilo" od človeka, ki ga je sam imel.

Leta 1893 sem bil napadeni po hudem milijonem revmatizmu. Trpel sem kot kdo, kar samo ení ve, ki si je to skusil in vsaj tri leta. Poskusil sem zdravile za zdravilom, ampak vse pomoč, ki sem jo dobil, je bila zadosna. Končno sem dobil zdravilo, ki me je popolnoma ozdravilo in nikdar ne ni več vrnilo bolezni. Dal sem vsem, ki trpe na mišičnem ali chronicnem revmatizmu, da poskusijo to zdravilo mojega izdelka "Home Treatment" veled njegove čudovite moči. Ne pošiljajte nič enega centa: samo pošljite svoje time in naslov in jaz vam pošljem zdravilo na poskušnjo. Potem ko ste ozdravili in ste mi poslali samo, da vam pošljem, pošljite po dolgotrajnega revmatizma samo tisoč, en dolar, razumete me, jaz nočem nič enega centa vnaprej, ker sem prepričan, da ne boste nič zadovoljni, poslali sem zdravila, ali ni to pošteno? Čemu trpeti bo nadalje, ko ga vam ondi pomoč, morda? Ne odlašajte. Pišite le danes. Mark H. Jackman, 88 R. Durston Bldg., Syracuse, N. Y.

Mr. Jackman je odgovoren, da je tukaj omenjen.